

Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, 1923-07-07 ir 09, iš Miuncheno - į Berlyną

Vandukai, žinai, gavau visą paskutinę korektūrą mano eilių knygos.

Vandukai, žinai[,] gavau visą paskutinę korektūrą mano eilių knygos [1]. Išeis labai paprastai – bet padoriai ir švariai. Keistas jausmas – skaityti senas savo eiles, taisyti jų korektūrą! Šiuo rinkiniu baigias vienas gyvenimo ratas – „jaunos dienos“. Formos, motyvai – jau atgyventa, taip toli praeity, taip toli nuo šios dienos mano dvasios. Net visai negaliu susivokti, kas taisytina, kas paliktina. Taisyti galiu tik taip, koks šiandie esu, o tai įneša jau kitą ūpą, kitą dvasią. Ir net nežinau, ar aš tolyn nuėjau, ar atgal grįžau, tik jau nebe tas. Baisiai keistas jausmas skaityti senų eilių korektūrą. Tarytum kadaise gyva mano kūno ar dūšios – aš jau nežinau – dalelė gyveno vienu gyvenimu, vienu krauju su manimi, o dabar ta dalelė atpjauta. Žinau, kad mano, bet jau nebejaučiu – jau ji nebe mano. Ji jau kaustoma į rėmus – kad išstatyti ją į langus, į prekiaujančią gatvę. Dar niekumet tokio keistaus jausmo neturėjau.

O tu[,] Vandukai[,] žadėjai parašyti, kada Tu parašysi laišką tėvui [2]. Aš laukiu ir nerašau jam. Bet negalima taip ilgai vilkti. Juk jo rašyta 24, o šiandie jau septinta. Aš bijau, kad jis gali kiek išsižeisti ar blogai pamanyti, kad taip ilgai neatsakome. Tavo pataisos visai teisingos ir joms prisitaikydamas pataisysiu laišką.

Vėlei kaip tu dabar manai po tėvo laiško apie atvažiavimą gyvent dviem savaitėm[?] Ar tau dabar galima čia atvažiuoti, ar reikia tuojau namo važiuoti, kad į tėvą blogo išpūdzio nepadaryti? Kol kas aš kambario dar nenusamdžiau. (Ir brolienė [3] neatvažiuos, nes negauna atostogų – brolis [4] prašė nebesamdyti). Bet jei manai, kad dar galima važiuoti[,] dabar važiuoti, tai kambarį aš dar suspėsiu pasamdyti (kitą sekmadienį). Tik tu man parašyk. O aš pereitą sekmadienį buvau, matyt, gerokai peršalęs – visą savaitę smaugė baisiausios slogos. Tris dienas viena akimi žiūrėt negalėjau. Oras dabar toks gražus, tiek daug saulės – kad nieko dirbti negaliu. Tuo labiau, kad vis dar Janulionis [5] pas mane dar tebegyvena – baisiai trukdo. Šit ir dabar sėdi prie stalo, kur aš laišką rašau[.]

Tai ir aš pradėjau rašyti prieš sekmadienį, o baigt galiu tik šiandie – šiandie Janulionis išvažiavo, ir aš likau vienas savo gražiuos kambarėliuos. Tik šiandie visai sergu. Vakar buvo sekmadienis, tiek daug saulės. Buvau Starnberge [6], šešias valandas laively teliuskavaus po ežerą [7] ir taip nudegiau saulėj, kad kojos sutino. Šiandie iš ryto visai paeit negalėjau, o ir dabar stovėt visai negaliu – šiaip taip tik skersai kambarį pereinu. Visą naktį turėjau didžiausio karščio. Niekumet dar nebuvo taip bjauriai nudegęs, kaip dabar: apie pūsles aš jau nebesirūpinu, bet kad kojos sutino. Ir taip silpna šiandie – saulė visas jėgas išdegino. Bet kaip gerai, kad aš vienas palikau. Niekas ramybės nebetrukdo. Ir jau noras randas dirbti – ir vėlei dirbti galėsiu. Labai būtų gerai, kad Tu galėtum atvažiuoti 25. Aš universitete neturiu[,] kas daryti, nors semestras ir nebūtų pasibaigęs. Jeigu kambario iki tam laikui man ir nepasisiektų rasti, tai galėtumėm pavažiuoti kartu ir vis viena rastumėm (brolienė nevažiuos). Kokias tris dienas aš galėčiau kartu pabūti. Jeigu atvažiuotum 1 rugp. – tai išeitų nelabai gerai. Nes tą dieną maždaug atvažiuos brolis ir kiti iš Berlyno ekskursijai [8], ir man jau būtų nebe labai patogu jus su Zose [9] nugabenti į Ettal ir ten apgyvendinti. Jeigu gi atvažiuotumėt 25 – nuvažiuojam į Ettal, ten kartu pabūvam[,] 31 aš jau galiu grįžt į Miuncheną, priimt brolių ir kitus ir eit į kelionę. Būtų baisiai gerai, kad galėtum atvažiuot 25 [10].

Girai [11] gi pasiųsk sąskaitą (už str. [12][,] tilpusį „Skaitymų“[,]) [13] ir t[.] t. – kaip „Liet.“ red. [14] rašydavom) ir pažymėk, kad pinigai nieku būdu negali būti išmokami vokiečių markėmis. Girdvainiui [15] gali atiduot litais. Taip pat ir del vertimo [16] padaryk. Ar turėsi pinigų atvažiuot? Tik jūs su

Zosė pasistenkit gaut Bavarijos vizą – kad išvengt nereikalingų nesusipratimų – vis tik vienoj vietoj apie 2 sav. gyvensim [-] gali būt kokia revizija. Gal tau pavyktų ateinantį semestrą įsimatrikuliuot Berlyno universitete – turint tokią atestaciją[?] Jei pa[...]

- - - - -

Atėjo Varnauskas [17], negaliu baigt rašyti, o noriu šiandie išsiųst[.]

Ryt parašysiu vėl[.]

Bučiuoju[.]

Bol

KOMENTARAI

- [1] Balys Sruoga, *Dievų takais*, Klaipėda: Rytas, 1923, p. 1-167, dar žr. Balys Sruoga, *Raštai, t. 1: Poezija*, parengė Algis Samulionis, redagavo Donata Linčiuvienė, Vilnius: Alma littera, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 1996, p. 100-204; eilėraščių ciklo tekstų istoriją žr. Algis Samulionis, „Paaiškinimai“, in: *Ibid.*, p. 743-786. Eilių rinkinį leido „Ryto“ spaudos akcinės bendrovės direktorius Jokūbas Stiklorius Baliui Sruogai palankiomis sąlygomis: „Žinai, gavau laišką iš Stikloriaus – spausdins mano knygą ir mano sąlygomis (20% brutto) – tai aš jau biškį apsiversiu ir galėsiu kiek ramiau pagyventi“ (Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, iš Miuncheno – į Būgius, 1923-03-11, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 482, l. 1r). Už rinkinį Balys Sruoga planavo gauti išmoką: „Rezerve turiu [...] parduotą „Rytui“ eilių knygą, už kurią gausiu [...] maždaug 100-150-200 dol.“ (Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, iš Miuncheno – į Berlyną, iki 1923-05-26, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 668, l. 2r).
- [2] Kazimieras Daugirdas tikėjosi, kad dukra po vasaros semestro iš Berlyno iškart grįš į Būgius.
- [3] Bronė Jazbutytė-Sruogienė (1896-1950), Balio Sruogos brolio Juozapo Sruogos žmona.
- [4] Juozapas Sruoga (1886-1957), vyriausias Balio Sruogos brolis, teisininkas, diplomatas, tarnavo Užsienio reikalų ministerijoje, 1923 m. kartu su žmona dirbo Lietuvos atstovybės Berlyne Konsuliniame skyriuje.
- [5] Antanas Janulionis (1895-1947), 1921-1923 m. veterinarijos studentas Miuncheno universitete. Balys Sruoga buvo priglaidęs bičiulį Antaną Janulionį, kuris dėl finansų krizės neturėjo, kur ir iš ko gyventi: „Tik dabar dar Janulionis pas mane kelias dienas bus. Stipendiją gavo ne doleriais, o litais, tai nei skolos negali atiduoti, nei važiuoti“ (Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, iš Miuncheno – į Berlyną, 1923-07-02, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 511, l. 1r).
- [6] Starnberg – miestelis Bavarijoje, maždaug 30 km. į pietvakarius nuo Miuncheno.
- [7] Starnbergo ežeras, antras pagal gylį (po Bodeno) Vokietijos ežeras. Pakrantės didžiausias miestas – Starnbergas.
- [8] Balys Sruoga su broliu Juozapu Sruoga ir bičiuliu Juozu Pronckumi buvo suplanavę ekskursiją į Bavarijos Alpes (rengėsi kopti į Zugspitze), Austriją (ketino pasiekti Parseirspitze).
- [9] Sofija Laucevičiūtė (1898-2003), Vandos Daugirdaitės pussesėsėrė, su kuria dažnai Balys Sruoga ir Vanda Daugirdaitė vykdavo į kalnų išvykas.

- [10] Balys Sruoga ir Vanda Daugirdaitė, kaip planavo, į Ettal nebenuvažiavo. Jie buvo susitikę tik Tiuringijoje (Saalfeld) (1923-05-27): „Paskutinį kartą mudu matėmės Tiuringijoje per Sekmines, vasaros semestruį pasibaigus, kai manęs nebeprisiėmė į jokį vokiečių universitetą, išvažiavau į Lietuvą ir gyvenau Bugiuose pas tėvą – man buvo labai sunkios dienos“ (Vandos Sruogienės pastaba). Balys Sruoga gyveno prisiminimais apie laiką, praleistą kartu Saalfeld: „Ir šit gavau Tavo tokį gerą, tokį svaiginamą laiškutį! Visas ilgėjimos susikaupė many, ir aš vėlei apsvaigau, pašėlau. Taip aš noriu būti su tavim, taip aš noriu būti tavo, taip aš noriu Tave visą turėti! Tave visą, jauną, gražią, sveiką, stiprią! Tave visą išbučiuoti, priglausti, suspausti, numylėti! Ir pasigerti tavimi, ir apsvaigti tavy! Kad nebebūtų nei manęs, nei tavęs, kad teliktų tiktai viena aidija džiaugsmo ir amžinybės! // Atsimenu mūsų paskutines dienas, kai mes buvom kartu – kai tu kalbėjai, kad tu nori mane turėti – – // Dabar aš nemoku taip galvoti, kaip aš tuomet galvojau – aš noriu tave turėti – visą – visą – ar tu žinai, Vandukai?! Pasigerti Tavo jaunystė, tavo džiaugsmu, tavo kūnu! – – – // Kada, kada, Vandukai? – – Aš nieko daugiau pasauly nenoriu, by tik Tave turėti! // Tu atleisk man, kad aš taip rašau, bet taip iš tikrųjų yra! Juk tu pati sakei, kad mes esam jauni, kad mes turime būti tuo, kuo esam, kad mes turim būti vienas kito iki gelmių! Ir aš taip noriu tavęs! Daugiau negu, kai tu mane keikei, kad aš protu gyvenu ir nemoku užuomaršoj paskęsti! Man šiandie tėra tiktai beprotiškos formulos galvoj ir beprotybė širdy. Aš nebemoku šiandie galvoti. Tiktai auginu jiegas ir stiprybę, kad viską Tau atiduoti. Kad galėčiau Tave išbučiuoti, kaitriau, negu kalnų saulės spinduliai, kad galėčiau prisiglausti prie tavęs arčiau, negu mintis mintį siekia – – // Ką aš duočiau, kad tu taip lauktum manęs, taip norėtum, kaip aš tavęs noriu! Ir noriu aš savy dar daugiau jiegų išauginti – kad tu džiaugties galėtum manimi!“ (Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, iš Miuncheno – į Būgius, iki 1923-09-30, in: LLTI BR, f. 53, b. 673, l. 1v, 2r-v).
- [11] Liudas Gira (1884–1946), 1923 m. literatūros ir kritikos žurnalo *Skaitymai*, ėjusio Kaune, redaktorius.
- [12] V. D-tė [Vanda Daugirdaitė], „Valdemaras Bonsels“, in: *Skaitymai*, Kaunas, 1923, kn. 22, p. 140–163.
- [13] „Skaitymų“ [žurnalą]. Spėtina, suklydus praleistas antras žodis.
- [14] Vanda Daugirdaitė 1919-07-01–1921-11-01 dirbo dienraščio *Lietuva* redakcijoje, buvo lenkų, prancūzų spaudos apžvalgininkė.
- [15] Stasys Girdvainis (1890–1970), diplomatas. Nuo 1920 m. dirbo Užsienio reikalų ministerijoje. Nuo 1922 m. Lietuvos pasiuntinybės Berlyne, nuo 1923 m. – Paryžiuje pirmasis sekretorius.
- [16] Alfredo ir Maurice'o Croiset 1900 m. parengto *Graikų literatūros istorijos* vadovėlio vertimas iš prancūzų kalbos. Knygą dalimis vertė Vanda Daugirdaitė, vertimą kalbos ir stiliaus aspektu redagavo Balys Sruoga. Vanda Daugirdaitė turėjo kas mėnesį išversti po du lankus teksto, už kuriuos buvo mokėta po 5 dol.
- [17] Stasys Varnauskas. Balys Sruoga, studijuodamas Miunchene, dažnai tarpininkavo su Lietuvoje dirbusiais kolegomis dėl pagalbos kitiems asmenims, ypač studentams, susidūrusiems su mobilizacija. Balys Sruoga kreipėsi į Lietuvių meno kūrėjų draugijos Dramos sekcijos pirmininką Liudą Girą, kad draugija palaikytų studento Stasio Varnauskio prašymą atidėti karo tarnybą, kol jis baigs meno mokslus Vokietijoje. Balys Sruoga prašė, kad draugija prašymą patvirtintų rekomendacija: „Gira Liudas, sveiks, // Ar negalėtai padaryti gerą darbą: Stasys Varnauskas, mano geras prietelius, grįžęs iš Rusijos, norėtų baigti mokslą Vokietijos – specializuotis graviūroj. // Ar negalėtų Lietuvių m. kūrėjų draugija palaikyti jo prašymą Mobilizacijos skyriuj, kad jo karo tarnyba būtų atidėta, kol jis baigs mokslą? (Jis yra 25 m., o paprastai atidedama iki 28 m.). // Aš manau, Draugija galėtų prie jo prašymo pridėti savo rekomendaciją. // Jei būtų galima – prašytai neatsisakyt padaryti. // Spaudžiu visas atvirs – // Tavo Balys“ (Balio Sruogos laiškas Liudui Girai, Miunchenas, 1923-03-23, in: *LNMMB RKRS*, f. 7, b. 794, l. 5, 1r).